

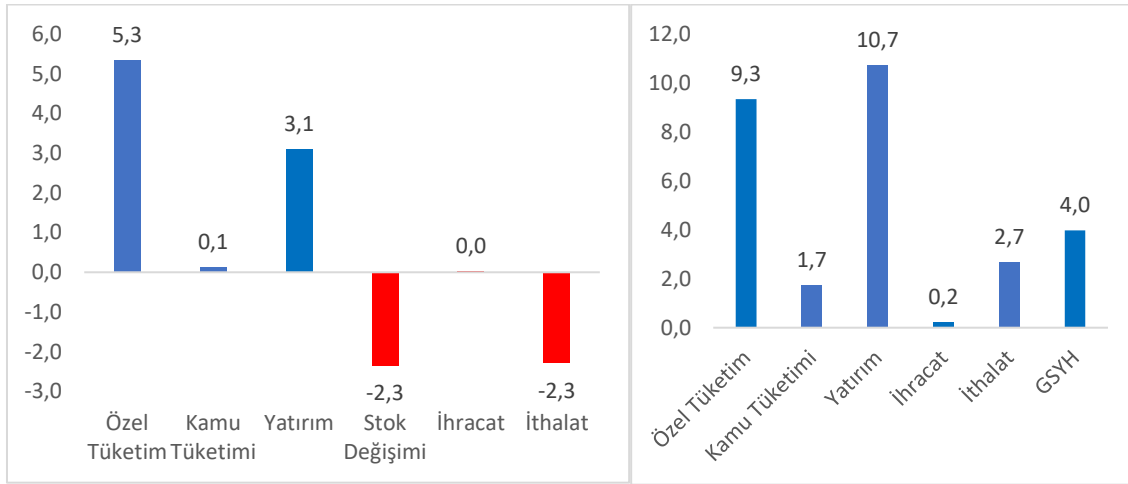
BÜYÜMEYİ ÖZEL TÜKETİM VE YATIRIMLAR SIRTILADI

Ozan Bakış¹ ve Tarık Kocar²

Yönetici Özeti

Türkiye ekonomisi 2023 yılının dördüncü çeyreğinde yüzde 4 büyüdü. Böylelikle 2023 yılı büyümesi yüzde 4,5 olarak gerçekleşti. Bu çeyrekte büyümeye en büyük katkı 5,3 yüzde puan ile özel tüketimden geldi. Bir önceki çeyrek eksi 5,3 yüzde puan olan net ihracat katkısı bu çeyrekte eksi 2,3 yüzde puan olarak gerçekleşti. Önceki iki çeyrek boyunca büyümeye pozitif katkı yapan stok değişimi bu çeyrek büyümeyi 2,3 puan düşürdü. Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış serilere göre ise Türkiye ekonomisi 2023 yılının üçüncü çeyreğinden dördüncü çeyreğine yüzde 1 büyüdü. Çeyreklik büyümeye özel tüketim 2,2 puan pozitif katkı yaparken, dış ticaret de 0,9 yüzde puan pozitif katkı yaptı. Yatırımlar çeyreklik büyümeyi 0,2 yüzde puan, stok değişimleri ise 1,4 yüzde puan aşağı çekti.

Şekil 1: GSYH alt kalemlerinin 2023 4. çeyrekte bir önceki yılın aynı çeyreğine göre büyümeye katkıları (sol şekil) ve büyüme oranları (sağ şekil)

Kaynak: TÜİK, Betam.

¹ Betam, ozan.bakis@bau.edu.tr

² Betam, ahmettarik.kocar@bau.edu.tr

Özel tüketim çeyreklik bazda yükseldi

2023 yılının dördüncü çeyreğinde özel tüketim yıllık yüzde 9,3 artarak büyümeye 5,3 yüzde puan katkı yaptı (Tablo 1). Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış rakamlara göre ise özel tüketim bir önceki çeyreğe göre yüzde 3,6 artarak çeyreklik büyümeye 2,2 yüzde puan katkıda bulundu (Tablo 2).

Tablo 1: GSYH alt kalemlerinin 2023 3. ve 2023 4. çeyrekte bir önceki yılın aynı çeyreğine göre büyüme oranları ve büyümeye katkıları

	2023Q3		2023Q4	
	Değişim (%)	Katkı (%)	Değişim (%)	Katkı (%)
Özel Tüketim	11,1	6,3	9,3	5,3
Kamu Tüketimi	7,6	0,9	1,7	0,1
Yatırım	14,8	3,9	10,7	3,1
Stok Değişimi		0,1		-2,3
İhracat	1,2	0,4	0,2	0,0
İthalat	14,5	-5,7	2,7	-2,3
GSYH	6,1		4,0	

Kaynak: TÜİK, Betam

Tablo 2: GSYH alt kalemlerinin 2023 3. ve 2023 4. çeyrekte bir önceki çeyreğe göre büyüme oranları ve büyümeye katkıları (mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış)

	2023Q3		2023Q4	
	Değişim (%)	Katkı (%)	Değişim (%)	Katkı (%)
Özel Tüketim	-1,7	-1,0	3,6	2,2
Kamu Tüketimi	2,6	0,3	-4,3	-0,5
Yatırım	4,9	1,5	-0,8	-0,2
Stok Değişimi		-1,5		-1,4
İhracat	5,2	1,8	-2,5	-0,9
İthalat	1,6	-0,7	-3,9	1,8
GSYH	0,3		1,0	

Kaynak: TÜİK, Betam

Yatırımlarda güçlü yıllık artış

Yatırım harcamaları bu çeyrekte yıllık bazda yüzde 10,7 artarak büyümeye 3,1 yüzde puan pozitif katkı yaptı. Çeyreklik bazda ise bir önceki çeyreği kıyasla yüzde 0,8 azalarak büyümeyi 0,2 yüzde puan aşağı çekti (Tablo 1 ve Tablo 2).

Stoklarda iki çeyreğin ardından düşüş³

Önceki iki çeyrek boyunca büyümeye pozitif katkı yapan stok değişimi bu çeyrek büyümeyi düşürdü. Stok değişimlerinin yıllık büyümeye katkısı eksi 2,3 yüzde puan oldu (Tablo 1). Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış veriye göre ise çeyreklik büyümeye katkısı eksi 1,4 yüzde puan olarak gerçekleşti (Tablo 2).

Dış ticaretten büyümeye negatif katkı

2023 yılının dördüncü çeyreğinde yıllık bazda ihracat yüzde 0,2 artarken ithalat artışı yavaşlayarak yüzde 2,7 oldu. Neticede dış ticaretin büyümeye katkısı yıllık bazda eksi 2,3 yüzde puan oldu. Bu katkı bir önce çeyrekte eksi 5,3 yüzde puandı (Tablo 1). Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış rakamlara bakıldığında ise ihracatın yüzde 2,5, ithalatın ise yüzde 3,9 azaldığı görülmektedir (Tablo 2).

Kamu harcamaları azaldı

2023 yılının dördüncü çeyreğinde kamu harcamaları yüzde 1,7 artarak yıllık büyümeye 0,1 yüzde puan katkı yaptı (Tablo 1). Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış rakamlara göre ise kamu tüketiminde yüzde 4,3 düşüş yaşanırken, katkısı eksi 0,5 yüzde puan oldu (Tablo 2).

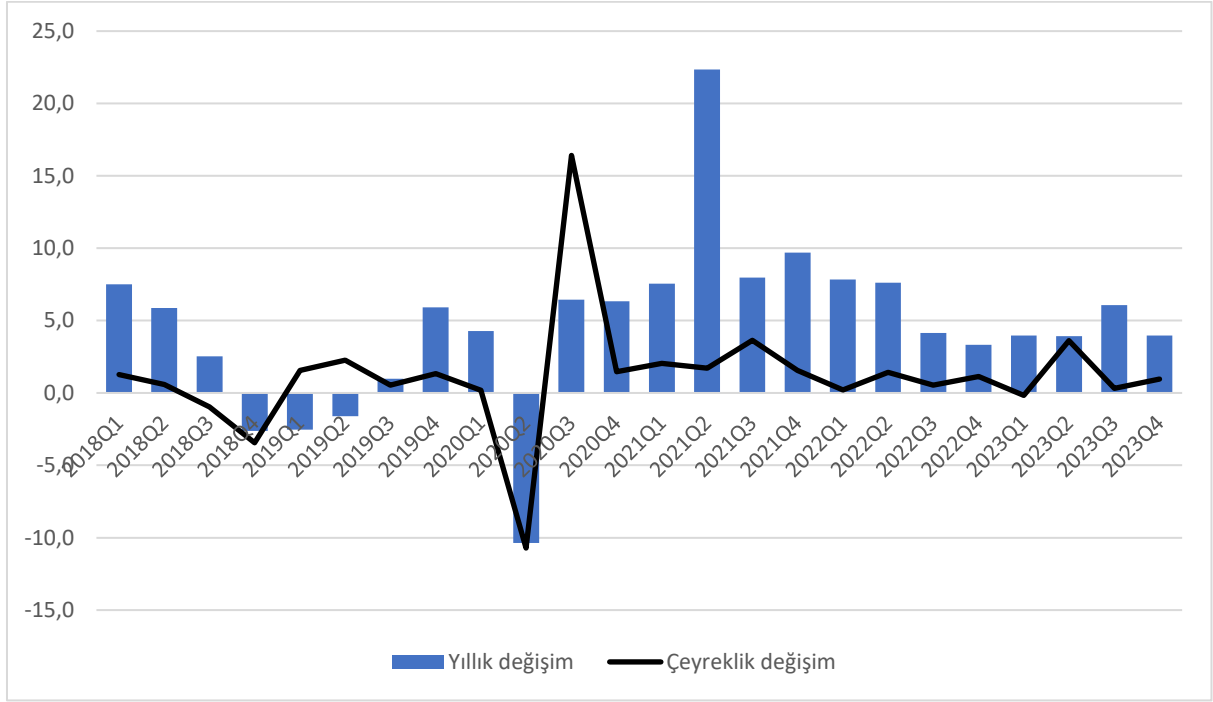
Büyümenin geleceği

2023 yılı dördüncü çeyreğinde büyümeye esas katkı özel tüketim harcamaları ve yatırım harcamalarından geldi. Stok değişiminin ve dış ticaretin katkısı ise negatif oldu. Seçim sonrası uygulanması muhtemel sıkı para politikası sebebiyle özellikle özel tüketim harcamalarının büyümeye görece daha düşük katkı yapacağını öngörüyoruz. Buna karşılık yıkıcı 6 Şubat depremleri sebebiyle canlanan inşaat sektörü sebebiyle inşaat sektörünün büyümeye daha yüksek katkı yapmasını bekliyoruz.

---

³ TÜİK yeni milli gelir serilerini hesaplarken zincirleme hacim endeksi yöntemini kullanıyor. Zincirleme yöntemde hem toplamsallık sorunu olduğu hem de "stoktaki değişiklikler" kalemi için zincirlenmiş endeks türetilmediği için stok değişiminin büyümeye katkısı kolayca hesaplanamamaktadır. Zincirleme hacim endeksi yaklaşımında stok değişimi kaleminin büyümeye katkısının nasıl hesaplanacağını yayınladığımız araştırma notunda detaylı olarak tartışmıştık (bkz. Betam Araştırma Notu 17/217).

Şekil 2: Bir önceki çeyreğe ve geçen yılın aynı çeyreğine göre GSYH büyüme oranları

Kaynak: TÜİK, Betam